

Izlaži početkom i polovicom svakoga mjeseca. Cijena joj na godinu za nasu državu 1 fr. a vrata za ino pokrajine 1 fr. 25 novčićih i salje se, kao i rukopisi, plaćenom poštarnom uredništvu.

BUNJEVACKE I SOKOČKE TULI,

najnijejena pićkoj pouci, zabavi i gospodarstvu.

Oglase uvršćujuć uz običnu cijenu, bez imenih dopisala ne prima, a rukopisal nevraca „Uredništvo Vile“, koje se nalazi pod naslovom: Bogdáš: z. p. Somogy-Sellye županija Baranja.

Broj 2.

U Baji. 19. siječnja, 1876.

Godina 6.

RASTANAK.

Od voćke se odkide ogranač,
Od drage mi nastade rastanak:
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce!

Cvjetnim poljem rosica zatrepeć
Iz oka mi suzica se kreće:
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce!

Da zna polje rad šta srce bole
Isto polje puklo bi napole:
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce.

Srce hole jer se s dragom dilim
Od žalosti za njom gorko civilim;
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce

Kud polazim zamnom crjeće vene,
Neka vene kadno nema mene:
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce!

Jarko sunce za oblak se krije,
Nek se krije kadno drage nije:
Zbogom ostaj golubice
Zbogom ostaj moje srce!

Jarko sunce zalazi kraj gore,
I osvane kod rumene zore:
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce!

Još ēu ljubit draga twoje lice,
Još ēu grlit tebe ljubimice:
Zbogom ostaj golubice!
Zbogom ostaj moje srce!

Ruža cvate u dva — u tri krata
Savij ruke meni oko vrata:
Zbogom ostaj golubice,
Zbogom ostaj moje srce!

Jukić.

ZAŠTO MLADJI NEPOŠTIVAJU STARIJE?

(Konac.)

Prije su poglavari po selih i gradovih prvi bili u crkvi, da se Bogu nediljom oduze; danas idu kud god hoćeš, naći ćeš ih svagdi, samo ne u crkvi. Da bude nedilja nekim ponosom pogažena, to se danak utjerava i u nedilju, ovrsbe dielom pripremaju, a dielom isti dan izvadjavaju. Pa ipak su blagajne prazne, a procesi više o klinu!

Ovo sam samo sbog toga naveo, da roditelji uvide: zašto će odsele krivica svim teretom na njih padati?

Evo se svi rješavaju dužnosti da mladje Bogu privadljaju. Pa koj dan će isto tako raditi i škola. Jer se evo i ona počima sramiti, što je dosad na čelu nosila križ Isusov!

Kakav znak hoće da primi? neće da iztraživam. Već samo kanim otvoriti oči roditeljem, da vide: kakva je pretežka dužnost, koja se veže u buduće jedino o njihov vrat!

Može biti da jim država nikad neće zloču njihove djece o vrat objesiti da ih pred svet iznese, buduće bi tim načinom i svoju sramotu odkrila.

Al neka budu sigurni kako nemogu uz svu ustavnost da od svoga praga odbiju samovoljnu smrt — tako je sigurno, da će sva zloča djece prokletstvom na nje pasti, da ju kao izmet iznesu na sudnjem danu pred eio sviet!

Ako se roditelji osvieste, da je njihova krivnja: što se nepoštivaju, onda je sigurno, da će se s vriemenom i država probudititi, te, rumenilom stida oblichena, pripoznati, da je njezina krivnja: ako se zakoni nepoštivaju.

Stari rodoljub.

MOHAĆ, 1526.

I. S g o d e prije užasnih dogadjaja h.

G. 1520 hodocasteć Selim u Drinopolje na grob svojih predaka na putu u Kuirlubi unre i nasliedi ga jedini mu sin Sulejman, ratoboran i odvažan momak.

Iste godine mjeseca studenoga stigne Bergham, turski pjesnik, u Peštu s izjavom, da je priestol bizantinski zasjeo novi veliki vezir Sulejman 2. i da od Ugarske zahtjeva harać. U to stigne kralju novčana pomoć od pape, a liepariče prkosu od njemačkih knezova, te nehtje pristati u platu haraća. To videći Bergham pričinio se ko da želi primirje, te se tajno izješćiva o stanju Ugarske i pogrančnih joj tvrdnjavah. Premda su i kralj i doglavnici mu to opazili, pogibeljna poklisara turskoga nehtiedoše odpraviti, već ga uzdržavaše što dulje u krilu Ugarske i bez odgovora na sultana i bez odluke na rat. Taj slučaj razsrdio je Sulejmana neznadšeg se dosjetiti, da se čest vraća u zajam. Jer ko što su sada radili Ugri, tako je učinio pred dvije godine Selim, vodivši ugarskoga poklisara Belaja po Misiru i Siriji.

Za to vrieme Berghamova horavka u Ugarskoj odu Brodaric i Verböczy k papi u Rim sbog novčane podpore dočim su se drugi poslanici zaputili u Poljsku, da uzišeu savjet od Šišmana. I to tako tajno budu poduzeto, da se turski poklisar njihovim nakanam ni dosjetiti nije smio. Te dok su se oputili uzdržavao se Bergham u Jegru.

U taj čas posluži Petru Kegleviću bojna sreća, te potuće pod Jajeem turskoga paša Mustafa. A Ugri, bud uslijed te radostne vesti, bud uslijed onih tvrdnjah, da će papa Ugarskoj znatno pomoći, uzdržjejo dulje Berghama u zemljì.

Razjarena to Sulejman utabori se na dan sv. Petra i Pavla kod Drinopolja s 300.000 momakah. A iz tabora pukne glas, da Sulejman nastavlja otcem si započeto djelo. Dohro je znao, da mu se otac nekoč prorokom zakleo u Kairu: pobedi li, da će podići tri mošje, i to: jednu na istoku u Jeruzolimu; drugu na sjeveru u Budimu i, treću na zapadu u Rimu.

Ufajuće se dakle da će mu pomoći „Allah i Njegov Prorok“ uđa ri s 100.000 vojaka pruma Biogradu. Mahomedbeg povede 18.000 u Vlašku, a Alimetbeg 20.000 pod Šabac; otle pako namjeravao je i prot Biogradu.

Nije dugo potrajalo pao je Srem s Mitrovicom i Zemunom; a sa slabom svojom posadom Alimetbegovu maču podlegao je grad Šabac, pao njegov zapovjedalac Šimo Logodi sa svojimi branilci vojaci, koje je Bogom zakleo nit bijegati nit smalaksati već do noge viteški pasti. Dočim je vitežki Keglević grad Jajce, odvažno čuvao i neprijatelja hrabro suzbio.

Pad grada Šabca osokolio je Sulejmana novom snagom, te je udario s vojskom proti Biogradu. Zapovjednik Biograda Hederváry biaše, veli Jászay, bogar i slavičan muž, nu slab vojak: jer kad je tvrdjavi i gradu prietila najveća pogibelj, obučen u ruho častnika Tome Morea, pobjego je sramotno sa pozorišta.

zkvh.org.rs

Hedervaromu tada biahу doglavnici: Bojnaj, Ivan Bot i Blaž Flah, pridruženi, te su u svoje vrieme odkrili kralju, da nemaju juriti hrane, nit bojne obiske. U toj stisci zapovjedi kralj Ljudevit vlastelom i redovom, da dojdu vičat u Tolnu; te obeća da će iza sporazumka ma i glavom pohititi Biogradu u obranu.

Uzalud kraljevu pozivu i saborskoj odredbi ostali su i velikaši i plemići većim dielom kod kuće. Ono nekoliko tisuća vojaka, što se sakupilo u Tolni, uputi se Biogradu. Na molbu kraljice Marije pri-pomoga je Ljudevit nadvojvoda Ferdinand sa 3000, a Šisman poljački sa 6000 momaka. Nu koja hasna, kad su došli u Ugarsku prekasno! Okrom toga zahman je snubio kralj Zapolju' da se složi s nadvornim županom (palatinom), koji je već bio pojurio s nekoliko hiljada vojske Biogradu, on kao zakleti dušman palatinov nehtih se odazvati kraljevoj želji, i tako razcejpkan idjahu u jaz propasti.

Biograd se junački branio šest punih nedelja. Neimavši bra-nici vojaci više praha i olova, klonu duhom i. Moro izdade grad pod uvjetom, da se posadi podieli sloboda. Al Turčin, izuzam Morea izdajcu, svu posadu sasieče na komade!

Sulejman, učvrstivši popravci i posadami osvojene gradove, odluči put Carigrada, jer je bila priljutila jesen. Te možebiti nebi iza toga sretnoga pečetka ni bio razmislao rata, da ga nesmotreni kralj Ljudevit, slušajući si večništvo, nije tomu silovao. Silovao ga je pak tim, što je potajno zaklao poklisa turskoga Berghama i spalio sva pri njem se nalazeća pisma, kad je čuo da je pao Šabac i Biograd. Truplo pako Berghamovo dao bacit u veliki ribnjak, ližuci iztočne zidine Tatajgrada. (1) Taj strašan zločin, ta silna uvreda parajuća srce pravu svakoga naroda i potajnost, kojom je izveo to zlodjelo ogorčilo je sultana na osvetu.

Kad su Ugri čuli da je Biograd pao, pretrnuli su i, prenuv se s dremža, uvidili su strašnu pogibelj, u kojoj se nalazila Ugarska. Te su se 6. listopada na državnom saboru u Iluku savjetovali nazočni zastupnici kako da odbiju preteću nevolju, a kako da utvrde i očuvaju Petrovaradin, Slankamen i Titelj od neprijatelja? Da se pako to postigne zaključili su redovi na saboru u Budimu, da se utjeruje izvanredan porez, uslijed koga bi unišlo u državnu pjeneznici šest milijunah dukatah.

Iza minula budimskoga sabora otide Ljudevit u Stolnibiograd, dje se 10. prosinca proglaši punoljetnim; te položiv krunitvenu zakletvu, poče sám vladat Ugarskom. Nu njegova vlasta ni sad nije prudila zemlji; jer su redovi i saborski članovi oko izvoda zaključaka bili vrlo miltavi. Pobirači porezovna novaca gulili su nebogi puk naopako i većinom profrčkali sabrani novac u stranačke svrhe. A posljedica toga bezsviestnoga koraka biaše ta: d a d r ž a v a n i t j e i m a l a n o v a c a n i t v o j a k a h .

To zakonje usilova kralja, da je umolio Ferdinanda: nebi li njegovoj vojska posjela više tvrdjavah u Hrvatskoj i Dalmaciji? Osim toga obrati se i na papn Adrijana 6.-og Leonova nasljednika, glede pomoći. Al papa, zaokupljen crkvenimi poslovima: Njemačkom naime i Lutrovom reformacijom, s druge pako strane zavadio se franački kralj Franjo I. s Karloom, te Ljudevitu ništa drugo neučiniše, dolim obećaće pripomoći.

Od inih vanjskih vladara da se Ugarska neima nikakvoj pomoći nadati znao je i kralj, a znala je i sva zemlja.

Poklem je pako Turčin svejednako uznemirivao Moldaviju, Vlašku, dapače Slavoniju i Hrvatsku, sazvao je kralj državni sabor g. 1523 na sam Gjurgevdan novo u Budim. Na tom saboru pretresali su otići domovine; o dohodcima kraljevih, ob utjeri poreza, o vojskovodjih, ob obrani tvrdjavah, te o boljem vojačkom zaptu. Tu zaključe najveći dotad porez: na svaki naime i dimnjak u daleko p o d v a d u k a t a p o r e z a , Zaključe, da jednoposjednici plemići imadu osobno i e u rat; veći vlastelini imadu s posjeda od 10 podanihak poslat na vojnu po jedroga vojnika.

Na tom istom saboru imenovan je Pavao Tomory, fratar reda sv. Franje, prabiskupom kalotkim. Netievši on izprvice da primi tu odličnu čast, zasjede ipak nadbiskupsku stolicu po želji i nagovoru papina poslanika.

Za sve to vrieme pripravlja se dušman kršćanstva za rat.

Sile kralja Ljudevitu biahу razonodjene, il bolje rekue razpršene i jako nesložne. Veliki redovi, plemići, i boljari tratali su skupo vrieme stranom u veselju, stranom u zavadi. Te je austrijski pôslanik Herberstajn usilovan bio javiti Ferdinandu; da nijo vidio ni čuo, da

je ikoja zemlja pod stuncem većom pôkvarenostju i neslogon razsuta ko Ugarska. (2)

Nije dakle čudo, da je Sulejman prezirao Ljudevita čuvi, da mu je nesložna kraljevina u najkukavnijem stanju. Prispievši početkem g. 1524 iz Stambula pisao mu je list, a u listu iznied ostalog ovo: „Ti znaš, da smo si glavni komad tvoje zemlje pokorili prvim nasrtom. Kako čujem ti hoćeš da se sa mnogo ogledješ, a zaboravljaš, da sam nemal polusveta gospodar, te hoću, da je sva zemlja, sav svjet moj. Ti neznaš, da mi samo dielak vojske treba da te satarem. Poštuj si zemlju, koje je s dielom, što sam ga osvojio od tebe, velika ko konjušnica! Riečju: vojsku ču ti potući, Budim osvojiti, vjeru uništiti!“

Tim gordim listom naviesti Sulejman Ljudevitu rat. I udari na Ugarsku sa 130.000 devah, nosećih brašno i ječam; zatim sa 3000, mazgah nosećih prah i olovo i, napokon s 300 topovah.

Već je Sulejman osvojio tvrdjavu Šabac, Žemun i Biograd, tu glavnu točku Ugarske, branjenu nekoč vitežki Ivanom Kapistranom i Hunjadijem, kad je Ljudevit nanovo moljakao vanjsku pomoći od vladara. Nu umjesto pomoći dobi i opet pusta obećanja, a saborske odluke ostaše mrtno slovo na papiru.

BUNJEVCEM O NOVOM LJETU.

(J. Hranović.)

Oj, bunjevački rode,
Gle slavjan brat ti pruža
Iz cvjetja, vjenac savit.
Iz milolikih rnža!

I pjesmicem te svojom
I pozdravomte sreta,
I sto ti želi željah
U oči novog ljeta.

Oj buji mi i rasti,
Oj širi se i cvati,
Dok na nebu, će sunce
I mjesec s učmi sjati.

A dnevi nek se tvoji
U miru blagom kreću,
I svaki neka nosi
U skutu svom ti sreću.

A knjiga ti i znanje
Nek ostri umne sile,
A srce nek ti pjesmom
Plemene naške Vile.

Pa dok ti srce kuca
Vick svojim slovom sbari
A diljem tamnih gorah
Nek pjesma tvoja ori.

Oj bunjevački brate
Vick sreću brani roda,
A svim nam nek je geslo
Dom, vjera i sloboda!

Pa složno bratac bra tu
U sili pruži ruku
I sreću s njime dieli
I voljko trpi muku!

Tad dom će tebi rode
Bit sreće same sielo,
A pjesnik će ti blažen
Ovinut vjencem čelo!

NOVE MJERE.

Evo prvim siećnjem stupaju nove mjere u život. Od potrebe je dakle, da jih svaki od nas upozna, ako neće da bude prevaren. Vili bi veoma žao bilo, kada bi se to i zbilja dogodilo, pa zato donosi evo kratku uputu u te nove mjere. Nu nikomu nebudu na pameti, da će se tu na dugo i široko razpravljati o tom kako su te mjere nastale i što ja znam sve o čem: o tom neće biti tu govora. Ovaj list je ponajprije namjenjen prostom puku, pa zato ćemo mi sasvim naprosti samo u toliko o novih mjerah govoriti, koliko sudimo, da je za prosti puk od koristi za svakdanji život. Odatile ipak nesliedi, da i drugim neće dobro doći ovaj kratki naputak, pače mislimo, da će mnogomu od njih biti od veće koristi, nego li kakova ciela knjižica, koja o tih mjerah znanstveno razpravlja.

1. Ponajprije se pita, kako će se po novoj mjeri dužina, širina, dubljina, visina itd. mjeriti? Sve to smo do sada mjerili hvatom, koj se dieli na šest stopah, a svaka stopa opet ima dvanaest palaca, a palac pako dieli se na 12 ertah. Kada je koja stvar manja bila od hvata, mjerili smo ju stopom; a kada nam je i stopa bila za koju stvar prevelika onda smo ju mjerili palcem. Velike smo daljine mjerili na milje a poznato je da milja ima četiri hiljade hvatih. Osim toga služili su se trgovci u dučanu rifom. Komu je rif n. pr. platna bilo premnogo,

(1) Péčešly (Totis -trgoviste.)

(2) Herberstetn : Coment. rerum moscovit. Kod Palugaja, sv. I. str. 193

kupio je pol rifa ila četvrt; ima pako rif $29 \frac{1}{4}$ palca. Mjesto svih tih mjerah imati ćemo odsele samo jednu mjeru, kojom će se dužina, širina, dubljinu, visinu itd. mjeriti, a zove se metar. Tu rieč dobro zapamti.

Metar ima po prilici tri stope i dva palca. Pazi dobro, metar se neće dići kao hrvat na 6 dielovah, koji su se zvali stope, niti kano stopa na 12 dielovah, koji su se zvali palci, nego će se dići na deset jednakih dielovih. A kako će se ti dielovi zvati? Prije nego ti to i drugo koješta kažeš, treba da si zapamtī sedam rieči. Ako samo te rieči točno naučiš, onda ćeš odmah sve mјere jako lako naučiti. Evo tih rieči.

1. Deka znači toliko, koliko 10 putah
2. Hekto " " " 100 "
3. Kilo " " " 1.000 "
4. Mirija " " " 10.000 "
5. Deci " " " 10ti "
6. Centi " " " 100ti "
7. Mili " " " 1.000ni "

No sad ćes odmah i sám znati, kako se zove deseti diel metra. Ja sam rekao, da se descti diel ma koje stvari zove deci: deseti dakle diel metra, zvati će se zar ne, decimetar. Prije smo dielili stope ua 12 čestih, koje smo nazvali palce; a sada će se decimetar razdijeli opet na deset jednakih čestih, pa će se zvati, kako? je li da će se zvati centimetar, jer je to 100ti diel metra ili 10ti diel decimetra. Isto tako dieli se opet centimetar na deset jednakih čestih, pa će se svaka nazvati milimetar, jer je ona 1.000ni diel metra.

Kada se pako mјere stvari duže od metra, onda se kaže dva metra, tri metra i tako dalje do deset metara; deset metara zove se dekametar, jer dekametar znači 10 putah jedan metar, što iznosi deset metara. Isto tako sto metara kaže se hektometar, jer hektometar znači 100 putah jedan metar; slično kilometar znači 1000 metara, a mrijametar 10.000 metara.

Da uvidiš bolje razliku izmedju starih i novih mjerah, evo kako se jedne prama drugim imaju:

- 1 metar ima 3 stope, 1 palac i $11 \frac{1}{4}$ crte
- 1 centimetar ima $4 \frac{1}{4}$ crte.
- 1 milimetar ima $\frac{1}{4}$ crte.
- 1 dekametar ima 5 hrvatih 1 stopu 7 palaca 8 ertah.
- 1 hektometar ima 52 hrvata 4 stope 4 palca 6 ertah.
- 1 kilometar ima 527 hrvatih 1 stopu 9 palaca.
- 1 mrijametar ima 1 milju 1272 hrvata 5 stopah 5 palaca.

(Slijedi.)

PUTNIČKE BILJEŽKE.

Onu zaonda navadnu pokoru ni sam Döllinger neupisuje u svojoj crkvenoj poviesti carem i kraljem u zlo (K. V. II. 130). — A Möller K. Vj. od Gamsa, str. 362) pripovjeda: kako izobčeni nije bez oprosta mogao pred papu, a oprost kako nije bez pokore mogao sljetiti. Pokora ta biaše u Kanosi, veli on, pri vostu i molitvi trodnevna. Aiza toga istom nastuće razprave med Grgur m i Hinkom.

Ovo su vam, gospodo! s Dambergerom (synkronit. pov. VI. 865) katolički historici. Iz svega vidite u zrcalu papu i kralja, dobra otca i pokorućuća sina. Vidite katoličku vladaru i kat. Njemačku.

Ali što se danas luteranska Pruska s Fridbergom i Bismarkom uzobiestila te glasom luteranskoga cara kat. glavi prieti, to je, misleć na Boga i kat. crkvu: vana sinu viribus ira!

Pio se rukuje s Grgurom, al što se Vilim utiskuje k Hinkuh toga nerazumijem, vanako su mu jur dodijale slave vojnih pobjeda? pa se želi sutravati u prahu Nabukodonozorova stupu.

Pamtite, da je poviest ostar sudija sveta, koj čim dulje čeka, tim strasnije ošine! Cari i kralji su propali, a Rim ostaje s papom! Za njegova nasljednika neće se pitati nijedan Luteran na svetu. Pa bi najbolje bilo, da Prusku i Rusku mine rimska glavobolja, i opravdana Kanosa:

— Živio! viknu obojica.

Ni neprimetivši kada smo „Čurgo“ prebrusili evo nas u „Žakanj.“

Na koliko sam ipak okolicu pregledao, to smo se od Dombovara do Žaknja vozili ravnicom i to jako lagano. Rekli su mi, da je vlasta zabranila naglu vožnju, dok se nove šinje neuleku u nov nasip. Društvo je bilo kupilo od englezkoga društva iz jedne tvornice na cij ovaj put nove šinje. Al one su popucale; jer su ili zlo salivene, ili ulegavate-

le u meku zemlju pod teretnima kolima. Te tako je društvo južnih željeznica izgubilo kroz bankrotiranje onoga društva nekoliko milijunah. — Jedino kod Kapošvara video sam blizilj vinorodnih brežuljakih, inače sav put do Žaknja, popružen u daljini planinicami, vodio nas preko livadah, njivah i pustarah.

Na čitavoj toj pruzi nemožeš kupiti ni zemičke, a kamo li šta drugo. Tko dakle neponese u torbi zalihe od kuće, taj s vuci misli na plien, — Osim okolice razmatrao sam i nuzputne crkve, koje sam po crkvenih kultih studio. Istina da se čovjek više putala prevare sudeć po izvanjsnosti nutarnost, nu najčešće odaje ona ovu. A i moji suputnici rekoše, da su jim sela po Somodji i Zali poznata većinom siromašna. Ta magjarska su sela posvuda, s malom iznimkom blato na blatu, slama na slami. Pa kad bi vihor sa Sahare puste do njih duhu, nebiš unjih video krova ni od korova,

I Vi Ste, g. Urednici! nedje spomenuli da je ono dobar gazda, koj iz mala imetka umije iztjerati dobar novac. Nu Vi Ste zaboravili pripominjati, da kupac mnogo štetuje, kad je onaj mal imetak trul i ništav. U Ugarskoj neznatno kokošje jaje već i na selu košta tri krajcare, a kad ga razlupaš u njem pile, ni sebi ni kupcu koristno, dočim se prodavalac dušom zaklinje da je friško odjutra snešeno. U Ugarskoj i na selu za malu petrovaču jabuku išču dva novčića, a kad ju razrežeš crviva. U Ugarskoj i za osamnevno telešće išče seljak 8 — 12 for. Koje dakle čudo, ako mi mesar sieče funtu po 28 nč. a na njoj fali do 6 — 7 lotil. Riečju: u Ugarskoj već ni seljak nezna što da traži za prolaznu malenkost.

Blažena dakle Požego, blaženi Zagrebe, Biograde i Osieče ta u siromašnom Sarajevu i Zadru laglje preživim dan s jednom forintom nego u Ugarskoj s tri stotinjaka!

Nemojmo se dakle čuditi što naš Šokac milostinjom uzdržaje redovniké, milošćom (darom) obhlađa svećenike, mirazi dari Božje olтар, — toga danas u Magjara neima, bar onđe ne, dje je izmešan sa Švabom, koj ono samo plaća što mora, a za platu mu tu pop i učitelj, bilježnik i selski knez krvavo služi, koj u gostbah pojede prije tudje tavane, popije tudje pivnice, pa tad istom kontom uziva pojedine i širi se u svojoj oholiji. Šokac na bogu gradi, a sgrada ta na čvrstu je temelju.

Došla je ova kuga preko Celave i Hrbetske gore amo, otići će ona magjarskom mudrolijom i pred vrata našemu miločudnomu narodu ovi on — kraj Drave, nu dao Bog nebilo kasno po njegovu opreznost! da se nevrši vrhu njega on rieč: Šokče! „dok imаш ni car bolje kad nema ni pas gorje!“

Kao munja šinula su ovimi nazori moje misli. Kad li netom zvižl... avnicom fićuk. Je se prenem i pogledam lievo na prozorič.

— Kakve su ovo gospodo! biele crkve? upitam suputnike.

— To je, gospodine! Medjumurje!

Kanda si mi Eldorado pokazao! Sva čuvstva saberem, ustanem pendjer otvorim i uzdahnem: Ah! to je dakle ravno i divno staro hrvatsko Medjumurje! To je hrvaska Vojvodina! To pripada bielu i krasn Zagrebu u kom bdiju sokolovi silni prijatelji i znanci moji, s kojimi sam se nekoč godine i godine proti absolutizmu i provizorilizmu niemstva za slobodu moga naroda junacki borio! Aj, oni se i danas, od mene odaljeni, al s mojim duhom srašteni, bore za cjelokupnost, jezik i narodnost našu! Pravedne su njihove želje i pravedan ih Bog uslišati mora!

Vlak stane.

Živili, gospodine! rekne mi starije suputnik i stisne mi desnicu ruku.

— Hvala vam srdačna! rekne drugi, na prijateljskom razgovoru Mi vas ostavljamo, al u srcih nosimo tja u Zagreb. Mi smo zagrebački Izraeliti. I ovo su nem mnogih putovanjih najugodniji časovi života. Sretna Ugarska s takovimi popovi, sretnija domovina s takovimi domoljubbi, a najsrđniji slavenski rod s takovih rodoljubah. — Dopustite da se večešće vidjamo!

Hvala, gospodor — Bog dao odvratim ja.

— Molimo za častno ime.

— Ime moje našemu je Svetu poznana tajna. Ja sam žrtva. dvaju crkvenih dostojanstvenika.

— Dosta je vikne stariji, pogleda u mladjega i hoće da me zagrli.

— Ja grlim, reknenim, samo Slavjane, ljude iskrene i poznane

— O Bl! ta zar mene nepoznaš?

Bio je to svečan trenutak. Žarka munja rodoljubja sjevne iz četir oka, a iza nje kane suza niz lice davna prijatelja moga.

ZKvh.org.rs

— Pozdravi mi, brate! ove i ove; pozdravi Zagreb i svu domovinu; pozdravi moju staru majku, ako još živi; i mučenici su spasili dušu ohrabrilni narod, ovjećili crkvu.

Već dva put kucnu zvonce na kolodvoru za zagrebački vlak.

Mi sajdemo. I jedva se ukraše druzi u kupe, vlak zaježdi silno i hitro preo mosta dravskoga, a ja sidnem u koridor (pridvorak) da založim.

Kiša je prestala, a sunčani traci, razkolivši oblake, pozlatili Medjumurje. Ja sam ga svedjednako motrio i u njegovu zrcalu gledao danas potamnjenu staru slavu hrvatsku. Mojim mozgom kolalo je pitanje kojim pravom zahtjeva biskup sombatski da ove krasne hrvatske crkve privuče u svoje ruke? Kad li mi pruži podvornik otisak „Zala - Somogy Kőzlöny — a,“ u kom se medjumursko hrvatsko ogradije u ime hrv. naroda proti takovu nasilju. I pane mi na pamet onaj odgovor pečuvskoga kapitola: ako djakovački biskup hoće valpovštinu eno mu Bosne! Ako dakle sombatski dijecezan hoće Medjumurje, eno mu osvojitelju zaarabske azije. Jer je i onako oviše trganaca i koruna u magjarskom lenu po Ugarskoj, što gavare i začinjavu kat. slaveni, a ostaju gladni. Dajte jim učiteljih njihove krv i jezika, pa nemarim kopčajte ih k Volhiniji tamnoj! Al ovako svjet zalupiti, pa kao bezdušni čopor magarjiti, to nesmie zahtijevati srce kat. biskupa!

(Sliedi.)

VIESTNIK.

— Jedan vriedni prijatelj istine, kat. učitelj iz Sarajeva, poslao nam je cijelu čitkulju čestitku Boži Vuksanoviću tamošnjemu kat. učitelju, s molbom, da mu ju putem našega lista uručimo. Očekivac poznavalac Vuksanovićeve osobe nanizao je dlijem te žalostne čestitke sijaset mrzkih i nečudorednih djelih, što ih je Vuksanović počinio za poldruge godine u Travniku, a sad ih nastavlja u Sarajevu. Veli: da je V. već dva puta u „Vili“ ukorenato, što je kao lakounnik Sodome travničke mladež učio, „da popovi lažnim propoviedmi tjeraju samo svoj zanat,“ — u Sarajevu pak, da je kao kat. učitelj udario istim putem nečudoredne razvraćenosti, te da je povučen na odgovornost, svoja bezdjela prešutio. Pripovjeda isti dopisnik, da Vuksanovića osveta juristiže i od samih njegovih učenika; veli, kako je neko mladenče školarce očitovalo, da se za djeće poduke V. izvali na krevet, jednu nogu povuče za sobom, a drugu pusti na zemlju, djeceu privaljive k sebi i, takove gadne i bogogrdne čine proizvadja, kakvi ni Turčini ni Poganiću nedolikuje. Javlja, da je u domu odličnomu mužu rumen stida bice oblika, kadje čuo što V. s njegovom nezrelom kćerkom počinjava. Najposlje navadja: da V. i u Sarajevu najgadnjim grđnjim i psovkama tamošnje svećenstvo kamenuje, pa se nuda, da će austro-ugarski konzul Teodorović, čim dođe, takve strahote, saviti mu konac. — „Vila“ je list pouke, zabave i gospodarstva pa se nepača u bez djela ličnosti. Nu dje se radi o čudoredju mladeži, tu neštimimo, tim manje, što bi učitelja Vuksanovićeve svojte, širećega u mladeži korov bezbožja, u narodu pogubna, načela duševnoga spasa, a prot svećenstvu i u mržnju, imala bezodvlačno crkvena i državna vlast, u služaju dočekane povrede zakonak, obustaviti i s odlična učiteljska mjesata sbačati, jer je škola kćerka čiste i sjajne majke crkve, koje V. brutalnim svojim ponašanjem i smje skvrniti ni kaljati, osobito u ovo po Bosnu užasno doba, kad ili preko mjere pljačkaju, haraju, skvrne i obezčaju bezdušni Turci.

— „Augsb. Allg. Ztg“ mije da će se Hercegovina spojiti posredstvom Rusije s Crnomorom. A budući će i Srbija o proljeće navestiti rat Turskoj, te da se i Austrija mora umiesati unj, kako se nebi na njenoj granici ostvarila velika srbska država. Austrija da bi dobila tursku Hrvatsku, Bosnu do Vrbasa i duž Dalmacije svu Neretvansku dolinu. Ostala Bosna da bi se priključila srbijsi. A mi mislimo da je najprevednije svakomu svoje. Vremena su poljačke diobe jur davno prozuila, kršćanskim narodom Slavenom pripada balkanski poluotok. Tim više, što će se na proljeće odmatati krvavi konci slavensko — turorskoga rata, što ga danas cijem studeni umjesto odstupivšega ljubibratića bije u Hercegovini vitez Peko Pavlović i Luka Petković. Sve irade, svi hati gülhanski, svi talimati, hathumajumi i svi ustrojivljajeta su ništeti i jer i „Neue Presse“ žalešen opričava, da i Krajišnici susjedi Bosne vlo sučuvstvuju za ustaše u Bosni, a onamo sav naobruženi svjet želi uskoru slobodu 500 — godišnjega roba. Do Rusije je da migne Srbiji i Crnojgori nek sajdu u Bosnu i Hercegovinu, pa će

ustanak razljuljati ogromne talase kroz hrabre sindve slovenske, koji su joj, uz turski bankrot, vjerni saveznici, veli „Obzor“

SVAŠTICE.

— Neka gospoja zapovjedi svojoj sobarici, da vidi, jedu li je tlakomjer (barometar) spao? U brzo dotrči sobarica i reče: nije spao gospojo, još i sad visi o čavlju!

— U jednom družtvu povela se riječ o jakoj zimi i o smrzlih ljudih. Ja mislim, povukne jedan nazočnik, da je smrzavica najlakša smrt. Čovjek sjedne, zaspije i, kad se probudi, osvane mrtav!

— Starac neki imenom Cuturić, velika crvena nosa, reče svomu unučetu jeduće u jela bez kruha: tebi valja, sinko, da jedeš mnogo kruha; jer od kruha imat ćeš rumeno lice. Ej, djede, tad je već tvoj nos mnogo kruha pocmrko, dok je tako crven! reče naivno (čistosrdno) unuče.

— Meni je milo, reče netko svojemu prijatelju, da si se oženio. Samo neznam koga si uzo? Je li djevojku? Ne! Udovicu? Ni ta! Koja se razstala od muža? Ni takovu! — reče upitan. — Pa da kakovu, ako Boga znaš? Inozemku! bude odgovor.

— Bečki jedan krojač dao je namaljati na kaži (cimeru) izvana krojača, dje kroji odjeće. Podpis je bio: „k poštenu krojaču!“ Tu prolažeći bečlja reče: da, da, ovdje je pošteni krojač napolju, a ne u kući!

— Ja se bojam, reče jedan razsipač bogatar, doći će vrime, te će još ko prosjak umrijeti! A ja se, reče mu drug, bojam još gorjega: da ćete kao prosjak živjeti!

— Jednomu nadrljubovniku reče neka djevojka: viste posljednji, koga bi ja ljubila! Tim bolje, reče ovaj, jer sam osiguran, da biste samo mene ljubila!

— Razbojnički neki odsudjen na vješala popeo se na ljestvice i umolio napitak. Dali mu kupu vina. A kad ju izpijo, pustio ju i razbilja se. Danas će se, vikne on ljudstvu okolstvoječemu, sa mnom dogodit nesreća; jer se razlupala čaša. Jer kad god mi se u životu potrošak, dogodilo mi se nešta nepovoljna!

C i n a h r a n e na Bajskoj pijaci dne 15-og siječnja
Čisto žito 100 kilogramma teško*) 8 fr. 80 kr. — Napolica 6 fr. 70 nvč., — loš. 6 fr. 20 nvč. — Raž 6 fr. 50 nvč., — loš. 6 fr. 10 nvč. — Ječam . fr. 70 nvč., — loš. 5 fr. 30 nvč. — Zob 8 fr. 5 nvč., — loš. 7 fr. 85 nvč. — Kukuruz 3 fr. 70 nvč. — Proja 3 fr. 80 nvč. — Grah bieli 7 fr.

*) 100 kilogramma je toliko — kao 178 bečki funti — te kadbi se na požunac 90 funti računalo, bilo bi mal ne 2 požunca.

. Visina vode dunavske 15-og Siečnja 1875.

Buđa-pošt : 4:31 M.*) nad 0 (ništicom) raste.

Požun: 4:41 M. raste.

V r i e m e : uz dovoljno sniega — zima, al je nešto popuštalja.

*) To jest četiri metra i 31 centimetar, što čini po prijašnjoj mjeri po priiliki 13' (stopa) i 10" (palaca).

PORUKE UREDNIŠTVA :

Predplatnikom D a l j o č a n o m : Van li se Vile po jedanput u nedjelji I nam bi se voljno i radostno, al onda kad u njezinu kolu bude 999 predplatnik, kati momakal. Dosad su Vas 92. — G. J. L. S e n j : Pjesmica će Vili doći u vienac, a ostalo očekujemo. —

Umoljavamo liepo sva sl. uredništva, koja nam listove svoje daju u zamjenu, sve predplatnike, domorodke i dopisnike Viline, da predplate i pismene radnje svoje pošiljaju uredniku: Blažu Modrošiću, kapelanu u Bogdaš. z. p. Šomogy-Šelje. Županija Baranja; jer je urednik i vlastnik i izdavatelj i odgovoran mitnik „Vilin.“ Vraćene listove pak, molimo, da upraveravno: Štov. g. Stipanu ml. Grgiću, odpravitelju lista i glavnomu suradniku našemu, u Szt István, z. p. Baja. Žup. Bačka.

G. B. Ratkoviću. Predplate smo primili, ali nam neoznačiste naslov vaše časti ili službe.